

تحلیلی بر مکان رویدادها در شهر تهران از منظر یان گهل^۱

الهام خزائی^۱، مریم استادی^{۲*}، فاطمه قرائی^۳، محمدرضا پورجعفر^۴

- ۱- پژوهشگر دکتری شهرسازی، گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
- ۲- استادیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
- ۳- استادیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
- ۴- استاد تمام گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

[*Maryam.Ostadi@iaui.ac.ir](mailto:Maryam.Ostadi@iaui.ac.ir)

چکیده:

شهرهای معاصر به فضاهایی نیاز دارند که بستر حضور مردم و شکل‌گیری رویدادها در مقیاس‌های گوناگون باشند. فضاهایی که فراتر از عملکرد صرف تردد، امکان ارتباط چهره‌به‌چهره و مشارکت فعال شهروندان را فراهم کنند. در کلان‌شهرهایی مانند تهران، کمبود این فضاها باعث می‌شود رویدادها و گردهمایی‌ها در مسیرهای تردد شکل بگیرند. این وضعیت به اختلال در عملکرد اصلی فضا و ایجاد نگرش منفی نسبت به رویدادهای شهری منجر می‌شود.

یان گهل، معمار و نظریه‌پرداز دانمارکی، با تأکید بر استفاده از ظرفیت فضاهای خرد، «زندگی میان ساختمان‌ها»، چارچوبی عملیاتی برای تحلیل فضاهای عمومی ارائه کرده است. او معتقد است یک مکان رویداد موفق دارای چهار لبه مشخص است: لبه اول (شرکت‌کنندگان مستقیم)، لبه دوم (نظاره‌گران با حفظ حریم شخصی)، لبه سوم (مسیر تردد)، و لبه چهارم (فضای نشست در مجاورت اینیه). این مدل، اگرچه در شهرهای اروپایی آزمون شده، اما کاربرد آن در شهرهای ایرانی با تراکم بالا و الگوهای فرهنگی متفاوت، نیازمند بررسی و بومی‌سازی است.

این پژوهش با هدف تحلیل دیدگاه یان گهل درباره «مکان رویداد» و انطباق آن با نمونه‌های عینی در تهران انجام شد. روش پژوهش، کیفی و مبتنی بر بازدیدهای میدانی، مشاهده عمیق، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و مشارکت مستقیم کاربران فضا همراه با ثبت سیستماتیک رفتارها بود. داده‌های میدانی در قالب یادداشت، نقشه، جدول و متن ثبت و با مدل مفهومی گهل مقایسه شدند.

بررسی ۳۶ نمونه موردی در تهران نشان داد که بیشترین تشابه با ساختار پیشنهادی یان گهل به ترتیب در پارک‌های محلی (با ۰/۸۵ مشابهت)، مینی پارک‌ها (۰/۸۰) و پلازاهای شهری (۰/۷۵) وجود دارد. در نهایت دو الگوی کلی مکان رویداد در تهران استخراج شد و مشخص گردید که دیدگاه گهل با برخی گونه‌های فضایی این شهر مطابقت کامل ندارد.

واژگان کلیدی: فضای عمومی، مکان رویداد، یان گهل، شهر تهران.

^۱ این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده الهام خزائی با عنوان "شهر و نوآوری (تحلیلی بر فضاهای درنگ به مثابه مکان رویداد نوآورانه نمونه موردی منطقه یک شهرداری تهران)" به راهنمایی مریم استادی و فاطمه محمدنای قرائی و مشاوره محمدرضا پورجعفر در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد می‌باشد.

۱- مقدمه:

فضاهای عمومی شهری یکی از ارکان اساسی حیات شهری به شمار می‌روند و نقشی فراتر از مسیرهای دسترسی و جابه‌جایی ایفا می‌کنند. این فضاها بستر شکل‌گیری تعاملات اجتماعی، فعالیت‌های فرهنگی، حضور مدنی و تجربه مشترک شهروندان هستند و کیفیت آن‌ها به طور مستقیم بر سرزندگی، انسجام اجتماعی و احساس تعلق به مکان اثر می‌گذارد (Carmona et al., 2010)، (گهل، ۱۹۸۷). پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که کیفیت طراحی فضاهای عمومی می‌تواند میزان استفاده شهروندان، مدت حضور، تنوع فعالیت‌ها و حتی سطح اعتماد و سرمایه اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد (Jacobs, 2002; Whyte, 1980). در میان نظریه‌های معاصر طراحی شهری، دیدگاه یان گهل جایگاه ویژه‌ای دارد. گهل با تمرکز بر مقیاس انسانی، کیفیت فضاهای عمومی را نه بر اساس ویژگی‌های صرفاً کالبدی، بلکه بر مبنای رفتار، فعالیت و تعامل کاربران ارزیابی می‌کند. وی در کتاب "زندگی میان ساختمان‌ها" فعالیت‌های شهری را در سه دسته فعالیت‌های ضروری، اختیاری و اجتماعی طبقه‌بندی کرده و نشان می‌دهد که افزایش کیفیت محیط، زمینه گسترش فعالیت‌های اختیاری و در نهایت تعاملات اجتماعی را فراهم می‌کند (گهل، ۱۹۸۷). همچنین در کتاب "شهرها برای مردم"، مجموعه‌ای از شاخص‌های طراحی انسان‌محور شامل پیاده‌مداری، کیفیت اقامت، ایمنی، آسایش و امکان تعامل اجتماعی ارائه شده است که امروزه در بسیاری از پروژه‌های بازآفرینی شهری و ارتقای کیفیت فضاهای عمومی در شهرهای مختلف جهان مورد استفاده قرار گرفته‌اند (گهل، ۲۰۱۰). برای نمونه، تجربه بازطراحی فضاهای عمومی در شهرهایی مانند کپنهاگ، ملبورن و نیویورک نشان می‌دهد که به‌کارگیری رویکردهای انسان‌محور، افزایش حضور پیاده، رونق فعالیت‌های اجتماعی و ارتقای کیفیت محیط شهری را به همراه داشته است (گهل و سوار، ۲۰۱۵؛ New York City Department of Transportation, 2012). در مقابل، کلان‌شهر تهران طی دهه‌های اخیر تحت تأثیر رشد سریع جمعیت، گسترش کالبدی و توسعه مبتنی بر خودرو با چالش‌های متعددی در حوزه کیفیت فضاهای عمومی مواجه شده است. بر اساس گزارش‌های رسمی، جمعیت منطقه کلان‌شهری تهران طی دهه‌های گذشته رشد قابل توجهی داشته و توسعه فیزیکی شهر نیز عمدتاً با غلبه شبکه سواره و کاهش سهم فضاهای انسان‌محور همراه بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). مطالعات انجام‌شده در حوزه طراحی شهری ایران نیز نشان می‌دهد که بسیاری از فضاهای عمومی تهران از نظر کیفیت حضورپذیری، پیاده‌مداری، تنوع فعالیت‌ها و امکان تعاملات اجتماعی با محدودیت‌هایی مواجه هستند و تداخل عملکردهای مختلف، کمبود فضاهای مکث و ضعف سازماندهی فعالیت‌های جمعی، از مهم‌ترین عوامل کاهش سرزندگی این فضاها محسوب می‌شوند (Habibi & Hourcade, 2005؛ حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۶؛ پاکزاد، ۱۳۸۴). با وجود کاربرد گسترده چارچوب‌های نظری یان گهل در مطالعات طراحی شهری، انتقال مستقیم این الگوها به شهرهای غیراروپایی همواره با محدودیت‌هایی همراه بوده است. پژوهشگران بر این نکته تأکید دارند که نحوه استفاده از فضاهای عمومی، الگوهای تعامل اجتماعی و رفتارهای شهری به شدت تحت تأثیر زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی هر جامعه قرار دارد و بنابراین شاخص‌های ارزیابی کیفیت فضاهای عمومی باید متناسب با ویژگی‌های بومی تفسیر شوند (Carmona, 2019)؛ (Mehta, 2014). از این رو، سنجش قابلیت انطباق مدل‌های انسان‌محور با شرایط شهرهای ایران، مستلزم بررسی تجربی الگوهای رفتاری شهروندان و ویژگی‌های کالبدی فضاهای عمومی است.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف تحلیل الگوهای تعامل کاربران در فضاهای عمومی تهران و ارزیابی قابلیت انطباق چارچوب نظری یان گهل با شرایط بومی انجام شده است. در این راستا، ضمن مرور مبانی نظری طراحی انسان‌محور، شاخص‌های قابل مشاهده و قابل سنجش کیفیت فضاهای عمومی استخراج شده و با بهره‌گیری از مطالعات میدانی، نحوه شکل‌گیری تعاملات و رویدادهای جمعی در نمونه‌های منتخب تهران مورد تحلیل قرار می‌گیرد. انتظار می‌رود نتایج این پژوهش بتواند ضمن تبیین تفاوت‌های موجود میان الگوهای رفتاری شهروندان تهران و مدل نظری گهل، زمینه ارائه چارچوبی متناسب برای ارزیابی و ارتقای کیفیت فضاهای عمومی در شهرهای ایران را فراهم سازد.

۲- مبانی نظری:

مبانی نظری این پژوهش در محور اصلی تدوین شده است: فضای عمومی شهری، مکان رویداد، یان گهل و شهر تهران.

- فضای عمومی شهری:

در ادبیات معاصر، فضای عمومی شهری به عنوان عرصه‌ای پویا و چندبعدی شناخته می‌شود که از تعامل میان کالبد، مدیریت و کنش‌های اجتماعی شهروندان شکل می‌گیرد (Carmona, 2019). این فضاها نه تنها بستری برای فعالیت‌های روزمره، بلکه زیرساختی کلیدی

برای ارتقای تنوع و شمول اجتماعی در شهر محسوب می‌شوند. مطالعه ادبیات موضوع نشان می‌دهد صاحب‌نظران متعددی به ابعاد مختلف فضای عمومی پرداخته‌اند. دسته‌ای چون گهل (۱۹۸۷)، Zukin (۱۹۹۵)، والر (به نقل از مدنی پور، ۱۹۹۶)، بحرینی (۱۳۷۸)، Lofland (۱۹۹۸)، Gehl, J.; Gemzöe, (۱۹۹۹)، Oldenburg (۲۰۰۱)، پاکزاد (۱۳۸۴)، Mensch (۲۰۰۷)، Holland, Clark, Katz, & Peace (۲۰۰۷)، شوازی (۱۹۹۶)، Hillier, Hanson (۱۹۸۴) و Jacobs (۲۰۰۲) و مامفورد (۱۹۶۲)، راپاپورت (۱۳۸۴)، بیکن (۱۳۹۵)، Karimi, Jalilisadrabad & Borji (۲۰۲۳)، Salehi Mava, Khatami, Ranjbar (۲۰۲۲) و Baghernejad Hamzehkolaei, Haghiri, Khaghani (۲۰۲۳) بر ویژگی‌های ذهنی-ادراکی، روابط اجتماعی و سهم فضا و فعالیت تأکید دارند. گروه دوم دیگر همچون: مدنی پور (۱۹۹۶)، Korosec Serfaty (۱۹۹۶)، توسلی، بنیادی (۱۳۷۱)، زوکر (به نقل از توسلی و بنیادی (۱۳۷۱)، کوهن (به نقل از مدنی پور، ۱۹۹۶)، پورجعفر و پورجعفر (۱۳۹۲)، پورجعفر (۱۳۹۳)، برونزوی (به نقل از مدنی پور، ۱۹۹۶)، Carmona, de Magalhaes, Leo (۲۰۰۸)، Carmona, Heath, Oc, Tiesdell (۲۰۱۰) و Carmona (۲۰۱۲)، تیبالدز (۲۰۰۰)، Habitat (۲۰۱۶)، Asharifi, Paul (۲۰۲۴)، Amiri paryan, Richer, Kiani (۲۰۱۹)، Pourahmad, Rahnemaie, Rafieian (۲۰۲۳) و گهل، سوار (۲۰۱۵) بر شاخص‌های کالبدی، زیباشناختی و دسترسی تمرکز کرده‌اند. دسته سوم سوم مانند: Carr, Francis, Rivlin, Stone (۱۹۹۲)، مدنی پور (۱۹۹۶: صاد)، Brown (۲۰۰۶)، حبیبی و مقصودی (۱۳۸۶)، لینچ، کار و کریر (به نقل از ریاحی دهکردی و کربلایی نوری، ۱۳۸۶) و Hosseini Gohari, Akbari, Afhami (۲۰۲۳) تلفیقی از هر دو بعد کالبدی و اجتماعی را مدنظر قرار داده‌اند. پاول (۲۰۲۴) با تلفیق نظریات یان گهل، ویکاس مهتا، ویلیام وایت و هانری لوفور چاچوبی برای خیابان‌ها برای سنجش عمومیت بودن ارائه می‌شود که بر مولفه‌های فیزیکی، غیرفیزیکی و متافیزیکی تأکید دارد. در پژوهش ذکر شده بر موضوعات زمان‌بندی و مکان‌سازی تأکید داشته و ضرورت توجه به کیفیت‌های حسی-اجتماعی خیابان‌ها برای ارتقای زندگی عمومی تأکید شد (Paul, ۲۰۲۴). در این میان، یان گهل با رویکردی عملکردگرا، فضای مکث را فضایی می‌داند که مردم ناخودآگاه جذب فعالیت و حضور دیگران می‌شوند (گهل، ۲۰۱۰). Karami (۲۰۱۵) نیز در تقسیم‌بندی خود، «فضای مکث» را به عنوان یکی از گونه‌های شش‌گانه فضای شهری برشمرده است.

- رویداد:

رویداد، عاملی جذب‌کننده و اتفاقی است که در زمان و مکان مشخصی تداوم می‌یابد و باعث شناخت مسیر و حفظ سلسله‌مراتب فضایی می‌شود. ریچاردز و پالمر (۲۰۱۰) مفهوم «شهر رویدادمدار» را شهری معرفی می‌کنند که از رویدادها به‌صورت هدفمند برای پشتیبانی از توسعه بلندمدت و ارتقای کیفیت زندگی استفاده می‌کند. در چنین شهری، هدف صرفاً برگزاری رویداد نیست، بلکه مدیریت یک سبد متنوع از رویدادهای مکمل برای تحقق اهداف راهبردی است (Getz, 2017).

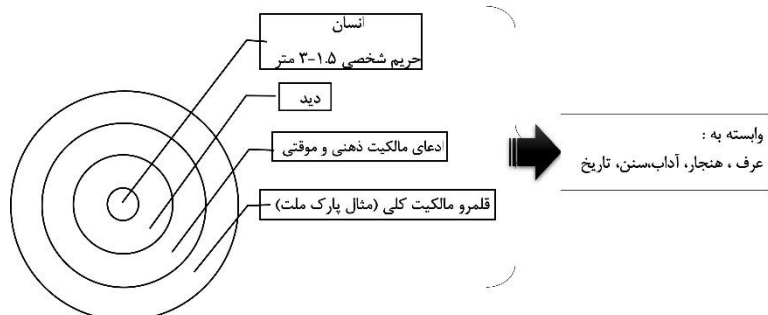

نمودار ۱: رویداد شهری (خزائی، ۱۴۰۵، ۱۰۴)

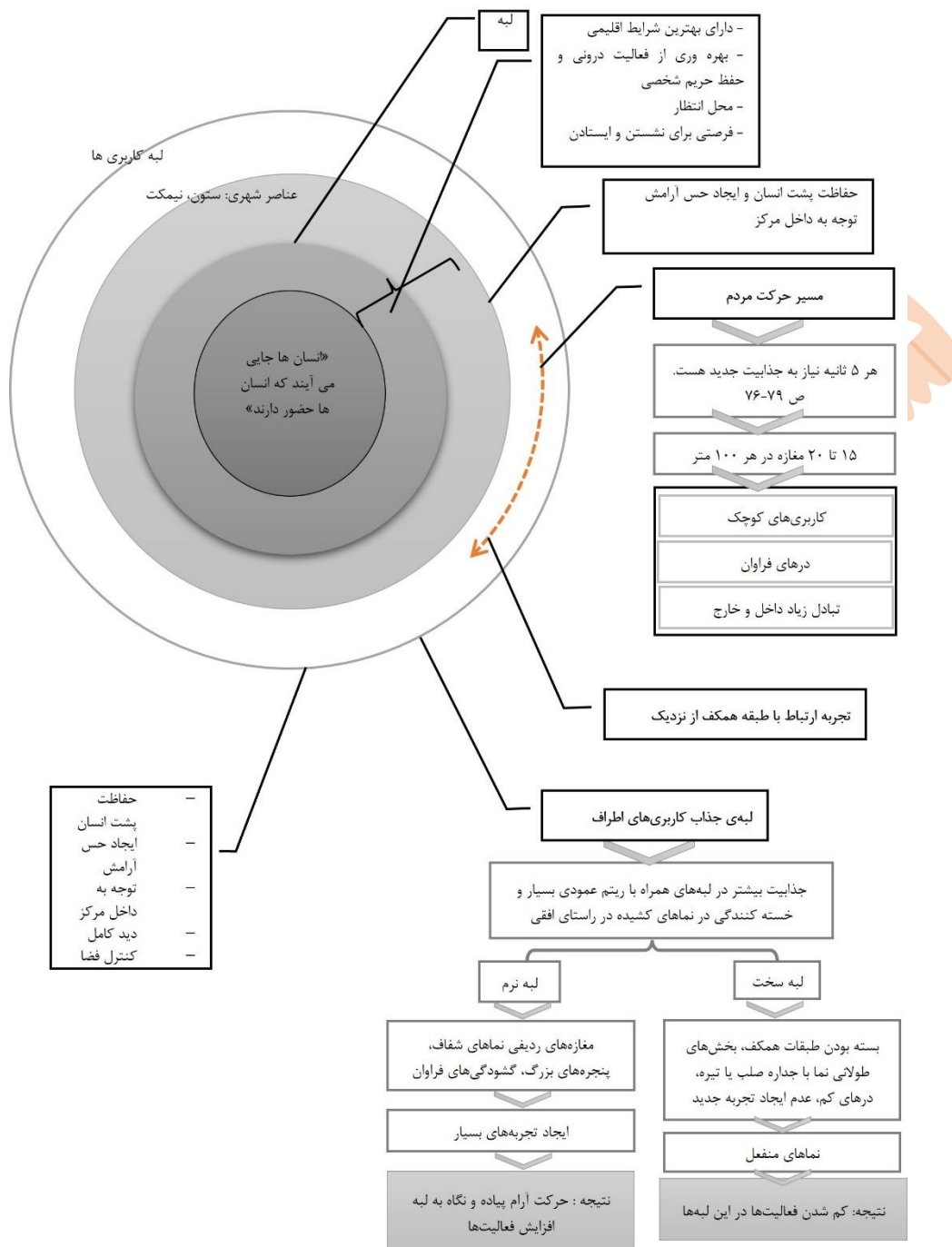
- مکان رویداد و دیدگاه یان گهل:

مکان رویداد، عرصه‌ای است که رویداد در آن واقع می‌شود و حفظ پیوستگی فضایی درون و پیرامون آن به پایداری فعالیت کمک می‌کند. از نظر گهل (۱۳۹۶)، «گشودگی» جداره‌های این مکان (از بعد مصالح و عمق دید) برای تبادل و نظارت غیرمستقیم ضروری است. او خلق فضاهایی که صرفاً امکان عبور و مرور را فراهم می‌کنند را کافی نمی‌داند و بر ضرورت ایجاد شرایط مطلوب برای درنگ و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی تأکید دارد.

الکساندر (۱۳۸۷) نیز بر نقش حیاتی «لبه» در سرزندگی فضای عمومی تأکید می‌کند. لبه‌ها در مدل یان گهل (۱۳۹۶)، نشانگر میزان مشارکت افراد در رویداد هستند؛ از شرکت فعال تا نظاره‌گری. او با تشریح ملاحظات حسی و فاصله‌ای مکان رویداد، محدوده‌های ۱۰۰ متری (تشخیص حرکت)، ۲۵-۷ متری (تشخیص چهره و احساسات) و کمتر از ۷ متری (تبادل کامل حواس) را معرفی می‌کند که با یافته‌های ادوارد تی. هال (۱۳۸۵) در مورد فاصله‌های صمیمی، شخصی، اجتماعی و عمومی هم‌خوانی دارد. تیبالدز (2000) نیز ویژگی‌هایی چون دسترسی‌پذیری، تنوع، حق انتخاب و انعطاف‌پذیری را برای چنین مکان‌هایی ضروری می‌داند.

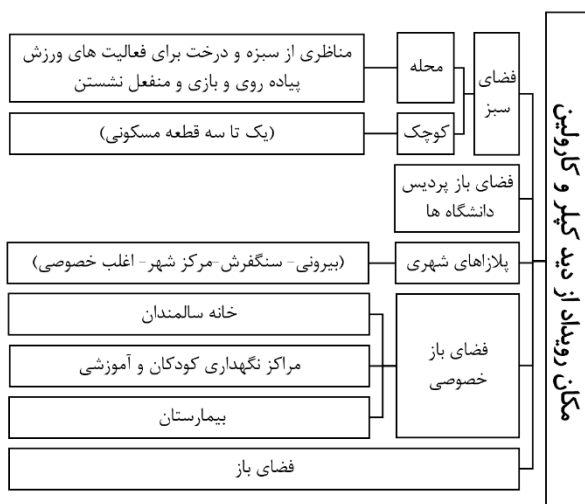

نمودار ۲: مدل کلی مکان رویداد (با اقتباس از یان گهل، ۱۳۹۲، ۱۳۹۴، ۱۳۹۶)

نمودار ۳: مدل شماتیک مکان رویداد یان گهل (با اقتباس از یان گهل، ۱۳۹۲، ۱۳۹۴، ۱۳۹۶) (تدوین خزائی، ۱۴۰۵)

تقسیم‌بندی مکان رویداد در فضای عمومی شهری از دیدگاه مارکوس^۱ و فرانسیس^۲ (۱۴۰۰) دارای ۳ بخش کلی فضای سبز (محلی-

کوچک) و فضای باز خصوصی^۳ (روبروی ادارات، بیمارستان‌ها، خانه سالمندان و ...) (Carmona, Heath, Oc, Tiesdell, ۲۰۱۰) و فضای باز، پردیس دانشگاه و پلازهای شهری می‌باشد. با ذکر انواع مختلف مکان رویداد و تطبیق با نمونه فضاهای داخل ایران می‌توان تقسیم‌بندی‌ها را بومی‌سازی نمود و در گونه فضاهای باز نیمه عمومی، عمومی و فضای سبز دسته‌بندی کرد. فضای پردیس دانشگاه‌ها، خانه سالمندان و بیمارستان و همچنین بانک و ادارات به سبب مسائل امنیتی در اختیار همگان نبوده و تنها کاربران مشخص با اهداف خاص از آن بهره می‌جویند. بدین جهت این گونه فضاها از انواع مکان رویداد حذف، اما فضای داخل و جلوخوان امکان متبرکه و تاریخی و میراثی بدن افزوده می‌گردد (نمودار ۵).

نمودار ۴: مکان رویداد از دید کلر کوپر مارکوس و کارولین فرانسیس (۱۴۰۰)

نمودار ۵: انواع مکان رویداد در فضای شهری

مکان رویداد در بستر فضای درنگ شهری

مکان رویداد در فضای درنگ شهری، مکانی است که مردم بر مبنای عامل جذب (رویداد)، در آن شرکت می‌کنند. این مکان دارای چند لایه فضایی بوده که مردم به صورت ناخودآگاه این مرزها را ایجاد می‌کنند، هر مرز و محدوده بازه فعالیت و حدود اختیارات خود را داراست. افراد با دانستن و انتخاب حدود اختیارات مکان نشستن را انتخاب می‌کنند. Santos-Garcia, Aseguinolaza Braga (۲۰۲۴) با استناد به یان گهل (۲۰۱۰) استدلال می‌کنند که بسیاری از شهرهای معاصر در پاسخ به نیازهای اجتماعی شهروندان ناکام مانده‌اند و فضاهای میانی را به عنوان عرصه‌های کلیدی برای انسجام و تسهیل ارتباطات معرفی می‌کنند. ویژگی‌های اصلی این فضاها شامل آستانه بودن، حضور کار بازتولیدی، پوشش گیاهی و امکانات رفاهی، و گرایش به برنامه‌ریزی شده یا برنامه‌ریزی نشده در فضاهای داخلی و خارجی است (Santos-Garcia, Aseguinolaza Braga, ۲۰۲۴).

۳-روش:

این پژوهش با رویکردی کیفی و با هدف تحلیل تطبیقی مکان رویدادها در تهران با مدل مفهومی یان گهل انجام شده است. روش‌شناسی پژوهش مبتنی بر مطالعه میدانی، مشاهده و ثبت نظام‌مند رفتارهای فضایی است.

- جامعه آماری و نمونه‌گیری:

با بهره‌گیری از نمونه‌گیری هدفمند و مبتنی بر تقسیم‌بندی انواع مکان رویداد (نمودار ۵) در فضاهای شهری، ۳۶ نمونه از این مکان رویدادها به عنوان نمونه‌های موردی برگزیده شدند. این نمونه‌ها شامل ده گونه فضایی متفاوت (پلازهای خیابانی، میدان‌ها، پارک‌های محلی، فضاهای باز نیمه عمومی و ...) می‌شوند.

- روش‌ها و ابزارهای گردآوری داده‌ها:

جمع‌آوری داده از طریق مشاهده عمیق و سیستماتیک، مصاحبه نیمه‌ساختار یافته غیررسمی و مستندسازی صورت پذیرفت. مشاهده عمیق و سیستماتیک از طریق بازدیدهای مکرر (بین ۲ تا ۵ دفعه) از هر سایت در ساعات اوج استفاده و با حداقل زمان ۳۰ دقیقه در هر بازدید انجام شد. در این مرحله، فعالیت‌ها، رفتارهای کاربران، سکانس‌بندی فضا و الگوهای تعامل با دقت ثبت شد. در هر بازدید با ۲ تا ۳

¹ Care Cooper Marcus

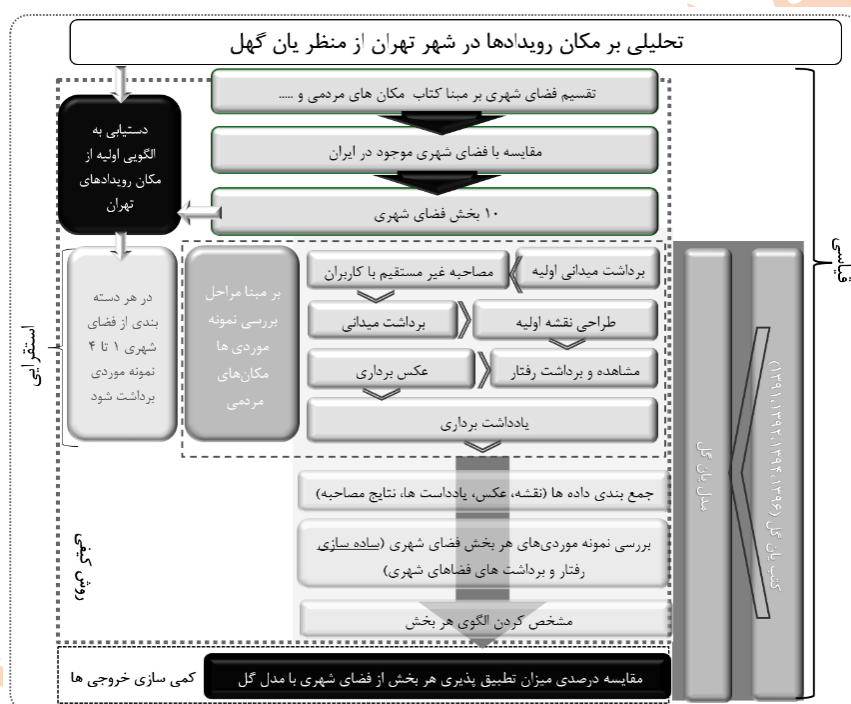
² Carolyn Francis

³ Privatized open space

کاربر فضا مصاحبه‌ای کوتاه (مصاحبه نیمه‌ساختاریافته غیررسمی) انجام شد. پرسش‌های کلیدی شامل دلیل حضور، مدت زمان استفاده، و نقاط قوت فضا می‌شدند. تمامی مشاهدات و یافته‌ها با استفاده از ابزارهای متنوعی شامل یادداشت‌برداری میدانی، عکاسی، ترسیم پلان‌های رفتاری^۱ و جداول توصیفی ثبت و سازماندهی شدند. در مجموع، با ۸۷ نفر از کاربران فضاهای مورد مطالعه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد. توزیع جنسیتی شامل ۵۲ مرد و ۳۵ زن، و توزیع سنی شامل ۲۳ نفر جوان (۱۸-۳۰ سال)، ۴۱ نفر میانسال (۳۱-۶۰ سال) و ۲۳ نفر سالمند (بالای ۶۰ سال) بود.

-روش تحلیل داده‌ها:

داده‌های کیفی گردآوری شده با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا مورد بررسی قرار گرفتند. در گام نخست، ویژگی‌های هر نمونه (شکل فضایی، انواع فعالیت‌ها، الگوی استقرار کاربران، روابط بین لبه‌ها) استخراج و در قالب جداول و نقشه‌های خلاصه‌شده ارائه گردید. در گام بعد، این ویژگی‌ها با مؤلفه‌های چهارگانه مدل یان گهل (لبه‌های فعالیت) مورد مقایسه تطبیقی قرار گرفت. میزان انطباق هر گونه فضایی با مدل مذکور بر اساس شاخص‌های عینی مشاهده شده اندازه‌گیری و به صورت کمی (درصد) بیان شد. در نهایت، از ترکیب یافته‌های نمونه‌های مشابه در هر گونه، الگوهای کلی حاکم بر مکان رویداد در تهران استخراج گردید.

نمودار ۶: روش تحقیق در پژوهش

-روش محاسبه میزان تطابق با مدل یان گهل

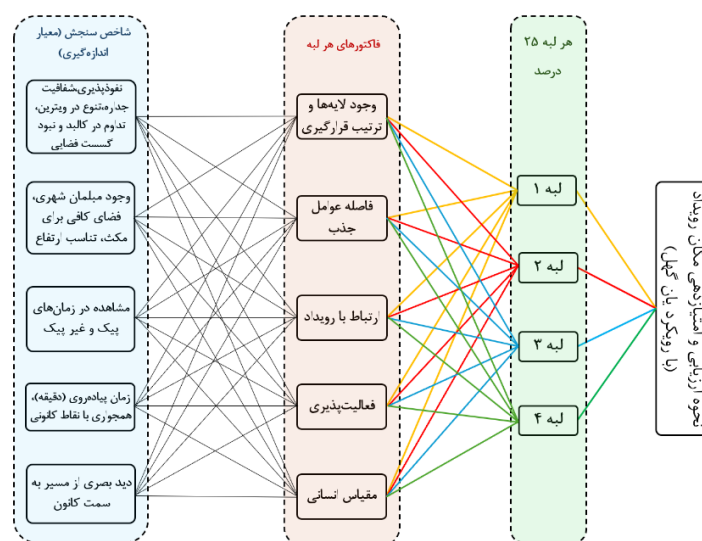
برای کمی‌سازی میزان تطابق هر نمونه با مدل گهل، از ماتریس ارزیابی چهارمؤلفه‌ای استفاده شد:

مؤلفه	ویژگی هر لبه	فاکتور اصلی هر لبه	شاخص سنجش (معیار اندازه‌گیری)	روش	امتیاز
لبه اول	وجود فضای مشخص برای شرکت‌کنندگان مستقیم	وجود لایه‌ها و ترتیب قرارگیری	نفوذپذیری، شفافیت، تنوع در ویرتن، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی (امتیاز دهی از ۱-۵)	۰/۱۰۰
لبه دوم	وجود عناصر طبیعی/مصنوع برای نظاره با حریم شخصی	فاصله عوامل جذب	زمان پیاده‌روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه‌ای و پلان	
لبه سوم	وجود مسیر تردد مجاور	ارتباط با رویداد	دید بصری (Visibility) از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر (Viewshed)	
			وجود مبلمان شهری، فضای کافی	اندازه‌گیری فیزیکی	

¹ Behavioral Mapping

لبه چهارم	جدارها وجود فضای نشستن در مجاورت ابنیه	مقیاس انسانی فعالیت پذیری	برای مکت، تناسب ارتفاع	تعداد ورودی‌ها و سرزندگی در ساعات مختلف
			مشاهده در زمان‌های پیک و غیر پیک	

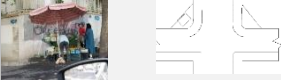
جدول ۱: جدول ارزیابی مکان رویداد (با رویکرد یان گهل) (توضیحات تکمیلی نمودار ۲۶)

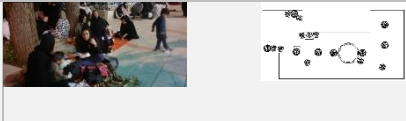

نمودار ۷: ماتریس امتیاز دهی و درصد هر لبه در مکان رویدادها در شهر تهران

برای هر گونه فضایی، میانگین امتیازات تمام نمونه‌های آن گونه محاسبه و به عنوان میزان تطابق آن گونه گزارش شد (نمودار ۱، نمودار ۲۶) ۴- یافته ها :

در این بخش، یافته‌های حاصل از مطالعه میدانی ۳۶ نمونه موردی در ۱۰ گونه فضایی تهران ارائه می‌شود. تحلیل‌ها بر اساس مقایسه تطبیقی ویژگی‌های مشاهده شده با چهار لبه مدل یان گهل (لبه اول: شرکت‌کنندگان مستقیم، لبه دوم: نظاره‌گران با حریم شخصی، لبه سوم: مسیر تردد، لبه چهارم: فضای نشستن در مجاورت ابنیه) انجام شده است. برای دستیابی به الگویی اولیه در هر گونه فضای شهری نیاز به بررسی حداقل ۲ یا ۳ نمونه موردی بوده است. داده‌های هر نمونه (شامل پلان، تصویر، ویژگی‌های فضایی و رفتاری) در قالب جدول شماره ۲ ثبت و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در ادامه با تجمیع اطلاعات در فضاهای مشابه، به خلاصه‌ای و الگویی اولیه از هر گونه فضایی منتج شد و با مدل یان گهل مقایسه گردید.

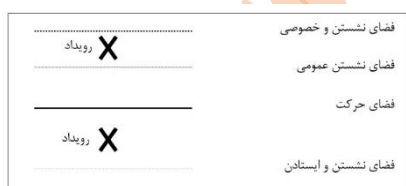
		ملی)			
فضایی وسیع-دارای مبلمان شهری(حوض و نیکمت)- تعیین حریم فضایی توسط نرده- در اعیاد و مراسم عزاداری بسیار مورد استقبال گردشگران خارج شهر و کاربران تجاری ها و کسبه و رهگذران است.		تجریش (روبروری امامزاده صالح)			
چهارراه -دارای فضاهای متنوع - تعداد کاربران فضا بسیار زیاد - عناصر فضا: آبخوری، درختان-پله های شهرداری در بخشی از چهارراه		چهارراه قدس			
تلاقی دو کوچه ۸ متری - صمیمی - دوستانه		تلاقی کوچه تاجیکی و ثروتی	۴۸ ۲۸		
به دلیل عقب نشینی برای ساخت دارای فضایی وسیع		تلاقی شکرالله و صالحی			
میدانی کوچک که دارای دو نیمه- نیمی در مقابل یک مسجد معروف(مسجد الرضا) و نیم دیگر مقابل کافه ها و فست فودها		میدان نیلوفر	پلازا میدان		
میدانی اصیل و قدیمی - کاربرانی متعدد و دوستدار فضا		میدان نیاوران			
میدانی کوچک که دارای کاربری های محلی(نانوایی، بقالی) و گل فروشی - نیمکت های فراوان		میدان امامزاده قاسم			
میدانی با مقیاس محلی و همه شمول - فعالیت ها: پیاده روی، نظاره گر بودن، بازی کودکان، صحبت- کاربران: کودکان، جوانان و میانسال ها.		میدان سلماس			
فضایی منعطف- معبری محلی برای تردد خودرو و تغییر کاربری در آخر هفته و تبدیل به بازار روز - فضا U شکل - فضایی صمیمی و دوستانه- کاربران: داخل و خارج محله		بازار روز والفجر	خیابان		
قرارگیری دستفروش ها در نیمی از پیاده رو- جایگاه ثابت دستفروش ها		پیاده رو ولیعصر			
پیاده رو میان دو میدان تجریش و چهارراه قدس- حضور مستمر دستفروش ها		پیاده رو خیابان شهرداری			
میدانی وسیع در سطح فراشهری - مناسب برای استراحت و یا درنگ کوتاه - تعداد کاربران: ۲۲ نفر-گروه های سنی کاربران فضا اکثرا جوانان و برخی میانسالان		میدان تجریش	میدان		
میدانی بیضی شکل- مقیاس: محلی و شهری- بسیار پرازدحام و فعال فعالیت ها: بازی بزرگسالان، بازی کودکان، شطرنج، مشاهده، گفت وگو، استراحت -نمایش خیابانی		میدان نبوت			

فضای باز نیمه عمومی	اماکن متبرکه	امامزاده صالح		صحنی پیرامون بقعه و دارای دو ورودی - حوضی مستطیل شکل در مرکز و جنب آن مزار شهدا
		امامزاده قاسم		صحن داخلی یا فضای الحاقی، دارای یک حوض و چند تک درخت - الویت مکان‌گزینی جهت مکث با رواق و پله روبروی ورودی بقعه و بعد با جداره فضا و در انتها درختان و لبه آب می‌باشد.
	تجاری	روبروی اطلس مال		پله‌های عریض و صحن‌های وسیع همراه با کاربری تجاری جذاب - سکو برای نشستن - پایین پلکان مکان مناسب برای انتظار و قرارگاه گروهی
		جلوخان ارگ		نیم دایره - جایگاه و پاتوقی همیشگی برای کاربران فضا - گاهی پایین پله‌ها رویداد نمایش و یا موسیقی خیابانی - بالای پله‌ها دو کافه
		بازارچه خوداشتغال ی لاله		مکانی روباز - دارای چند سکانس‌بندی - دارای دو ورودی و در میانه مجموعه وسایل بازی کودکان - شامل ۳ مسیر اصلی، ۳ مسیر فرعی و ۵ قرارگاه رفتاری مکانی ثابت، پرشور و سرزنده - همه‌شمول - پاتوق‌های متنوع جوانان و خانواده‌ها
	آموزشی فرهنگی تاریخی	باغ فردوس		مجموعه فرهنگی تاریخی باغ فردوس دارای یک ساختمان تاریخی بزرگ و دو فضا (کتاب فروشی، کافه) - اغلب کاربران این فضا مخاطب سینما و یا کافه، شامل خانواده‌ها و جوانان.
		تئاتر شهر		دارای چندین سطح و تنوع و تعدد سکانس - حضور کاربران بر پله‌های روبروی ساختمان تئاتر و سکوه‌ای اطراف ۲ حوض - غالب کاربران جوانان به صورت گروهی و یا فردی
		تکیه بازار تجربش		دارای چندین غرفه روزانه فعال، فضایی منعطف: در ایام خاص سال مانند تاسوعا و عاشورا تغییر عملکرد و بروز رویداد خاص - کاربران: مراجعه‌کنندگان به غرفه‌ها یا شرکت‌کنندگان در رویدادها
		میدان مشق		میدانی با قدمت زیاد و دارای مسیرهای بسیار عریض و جداره‌های تاریخی - زمان دسترسی: بازه زمانی فعالیت اداری (به دلیل وجود اماکن دولتی)
		آ. اس. پ.		فضای مربع شکل - دارای دو حوض، فضای سبز و جایگاه نشستن با چتر و امکانات سرمایش و گرمایش - کاربران: نوجوانان و جوانان در کافه‌ها و مسیر، در رستوران‌ها خانواده‌ها و جوانان
فضای سبز	مینی پارک	امیرآباد		ابعاد یک پلاک و اختصاص به کاربری ورزشی (بسکتبال) - نبود فضای سبز - کاربران: نوجوانان و جوانان ساکن محله
		فضای سبز نزدیک میدان نیاوران		فضای کشیده - کاربران: میانسال و ساکنین قدیمی محله - دارای پوشش سبز و ۴ عدد نیمکت - حس تعلق و مالکیت کاربران - مشارکت شهروندان محلی جهت بهسازی و نگهداری فضا
	پارک محلی	فضای سبز تقاطع گلها		فضای محلی - بعداظهر و شب مورد استقبال میانسالان و برخی جوانان - اغلب مراجعه گروهی زنان و مردان میانسال و تعداد کمی از جوانان
		میدان باهنر		پارک حاشیه‌ای بازسازی و نگهداری با ساکنین - جوانان فردی و گروهی
		بوستان آفتاب		دو حوزه: دارای مسیر باریک و نیمکت‌های محصور شده بین درختان و کنج‌های دنج - وجود وسایل ورزشی، مسیر آب در محوریت مسیر تردد - وجود آلاچیق و نیمکت‌های فراوان

- **گونه یک** انواع فضای باز عمومی که شامل پلازاهای خیابانی و پلازای میدان و خیابان و میدان می‌شود. در پلازای خیابانی ۳ مدل برای تشکیل مکان رویداد مطرح می‌شود. ۱- رویداد در بخش الحاقی (جلوخان) پیاده‌رو شکل می‌گیرد و کاربران رویداد در همان فضا یا در بخش کوچکی از پیاده‌رو هستند (فضای ورودی بازارچه خوداشتغالی، پله‌های بانک ملی خیابان انقلاب، فضای روبروی موزه نیاوران و فضای روبروی باغ فردوس) و امکان شکل‌گیری رویداد با فاصله کمی در مقابل آن شکل می‌گیرد و حاضران و تماشاگران در درون پلازا قرار می‌گیرند (پله‌های بانک ملی در خیابان انقلاب). ۲- پیاده‌روهای گسترده طراحی شده برای حضور تعداد زیادی کاربر (پیاده‌رو تالار وحدت، پارک لاله). ۳- کنج‌های تلافی کوچه‌ها گره‌های شهری که خود دارای دو بخش تلافی‌های وسیع و بزرگ (تقاطع ولیعصر، تقاطع روبروی کفش ملی در میدان تجریش، تقاطع روبروی امامزاده صالح) و تلافی‌های کوچک و محلی می‌باشند (تلافی خیابان‌های جمع‌وپخش‌کننده شکرالله و صالحی و خیابان‌های تاجیکی و ثروتی).
- **گونه دو** پلازا میدان، میدان‌هایی کوچک با کاربران محلی (میدان نیاوران، میدان سلماس) می‌باشند که برای پاسخگویی به نیاز جوامع محلی و کاربران ثابت در نظر گرفته شده‌اند. گاهی این میادین به سبب وجود کاربری شاخص پاسخگوی دیگر کاربران از محلات دیگر (در مقیاس فرامحلی و در سطح منطقه و شهر) هستند (مانند: میدان امامزاده قاسم به دلیل وجود بقعه امامزاده قاسم و میدان نیلوفر).
- **گونه سه** خیابان، که در زمانی کوتاه از روز (پیاده‌رو ولیعصر و یا خیابان شهرداری) و یا هفته (بازار روز والفجر) تبدیل به راسته‌ای از تجاری‌های خرد و موقت می‌شوند. این تغییر در روند استفاده از فضا موجب جذب کاربران جدید و پویایی بیشتر و سرزندگی فضا شده است.
- **گونه چهار** میدان، مکانی برای تجمع، استراحت و فعالیت‌های فراغتی افراد می‌باشند. با توجه به نمونه‌های برداشت شده می‌توان از میادین به عنوان فلکه یاد کرد، زیرا عملکرد و طراحی و نحوه دسترسی مشکل‌زا و شکل و فرم آن مناسب برای حرکت سواره می‌باشد اما با تجهیز داخل آن و نیاز جامعه به فضایی برای استراحت و تغییر در روند جاری و پرتحرک، از محدوده مرکزی میادین توسط گروه‌ها و سنین مختلف بسیار استقبال می‌شود.
- **گونه پنج** انواع فضای باز نیمه عمومی: اماکن متبرکه، تجاری، آموزشی تاریخی، مسکونی. فضاهای این مکان دارای چندین بخش بیرونی، میانی و درونی است. فضای بیرونی شامل لبه‌های سایه‌انداز، حوض میانی، درختان تک، و صحنی وسیع و آزاد برای رفت‌وآمد و نشستن می‌باشد که در زمان‌ها و ایام خاص (انجام رسوم آیینی)، مغروش شده مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- **گونه شش** فضایی الحاقی روبروی جلوخان اماکن تجاری که دارای چندین هدف و کاربر می‌باشند، کاربران این فضا الزاما مراجعه‌کنندگان کاربری تجاری نبوده و افراد عبوری و یا قرارگاه‌های رفتاری و همچنین نقطه‌ای شاخص برای انتظار و دیدار را برای همگان فراهم کرده است.
- **گونه هفت** محدوده‌های منتهی به فضای آموزشی و تاریخی، عموما مکانی غیر مسقف و گاهی بدون درب ورودی و مرز آن با کف‌سازی مشخص می‌شود. این فعالیت (کاربران آزاد- بدون مراجعه به رویداد) همراستا با فعالیت مراجعه‌کنندگان رویداد می‌باشد.
- **گونه هشت** فضای باز نیمه عمومی در اماکن مسکونی مانند مجموعه آ.اس.پ. که دارای فضایی باز و خصوصی با نظارت افراد مشخص (گروه امنیتی) برای عموم مورد استفاده قرار می‌گیرد. فضاها متنوع و متناسب با نیاز افراد مختلف برای کاربران گروهی در فضای باز و بسته (درون کاربری‌ها با جداره تمام شیشه، جهت حفظ ارتباط درون و بیرون) (خانواده‌ها و دوستان) و کاربران تک (فردی) می‌باشد. اکثریت مراجعه‌کنندگان فضا، جوانان و نوجوانان هستند که تغییر محسوسی در نحوه استفاده از فضا، میزان حضور و حس شکل گرفته در هویت مکانی را دارند.
- **گونه نه** انواع پارک‌ها، مینی‌پارک و پارک محلی می‌باشد. مینی‌پارک‌ها محدوده‌هایی (۱ تا ۴ پلاک) که در مدت زمان زیادی خالی بوده و یا در تملک شهرداری می‌باشند، بنا بر نیاز شهروندان محلی تبدیل به فضایی کاربردی می‌شوند (مانند: مینی پارک امیرآباد برای فعالیت ورزشی تجهیز شده و مینی پارک نزدیک میدان نیاوران فضایی سبز با چند نیمکت و آبخوری برای نشستن کاربران محلی می‌باشد).
- **گونه ده** پارک‌های محلی، که برای استفاده شهروندان محله در سنین مختلف تجهیز شده است. اکثر کاربران فضا در اوج ساعت شلوغی (بعداظهر تا شب)، گروه‌های مسن و میانسال و افراد جوان به صورت تکی و کودکان برای بازی تشکیل می‌دهند.

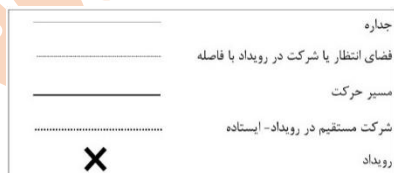
۱-۱-۴- فضای باز عمومی: پلازا خیابان: فضای الحاقی

در این مکان الزاما رویداد اصلی در مرکز فضای شهری بروز پیدا نمی‌کند و فعالیت نمی‌یابد و افراد به سبب وجود آن رویداد یا بعد از آن رویداد در این فضا مستقر می‌شوند.
نمودار ۹: پلازا خیابان فضای الحاقی

۲-۱-۴- فضای باز عمومی: پلازا خیابان: پیاده‌رو گسترده

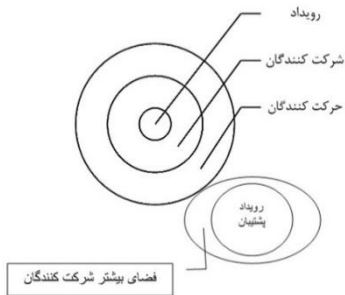
در پیاده‌روهای وسیع، رویداد در راستای مسیر حرکت می‌باشد. در صورت قطع رویداد در زمانی کوتاه، شکل رفتار و حالت استفاده تغییر می‌کند. برای مثال حالت نشستن تبدیل به ایستادن یا انتظار می‌شود. شکل کلی مکان رویداد در مسیر پیاده‌روها بصورت کشیده و دارای مرزی نامعلوم می‌باشد که در برخی بخش از مسیر به سبب قطع موقت رویداد (نبود برخی دستفروش‌ها در مسیر و ایجاد جایگاهی خالی) دارای فضایی (پیاده‌روی) گسترده‌تر شده است.

نمودار ۱۰: پلازا خیابان پیاده‌رو گسترده

۳-۱-۴- فضای باز عمومی: پلازا خیابان: پیرامون تلاقی کوچه‌ها

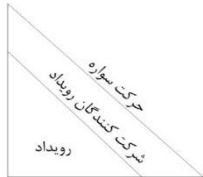
۳-۱-۳-۱- پلازاهای تلاقی‌های بزرگ:

در این نمونه فضاها، به دلیل وسعت زیاد، بیش از یک رویداد همزمان شکل می‌گیرد. معمولاً یک رویداد اصلی و چند رویداد پشتیبان وجود دارد. رویدادهای پشتیبان در بخش‌های حاشیه با قابلیت حرکت آزادانه‌تر، مستقر می‌شوند. رویدادهای پشتیبان اغلب برای استراحت یا کمی تغییر در رفتار شرکت‌کنندگان می‌باشد. در تمامی موارد نزدیک‌ترین مرز به رویداد را شرکت‌کنندگان در آن شکل می‌دهند (بواسطه ایستادن و نظاره).

نمودار ۱۱: پلازا خیابان کنج‌های تلاقی‌های بزرگ

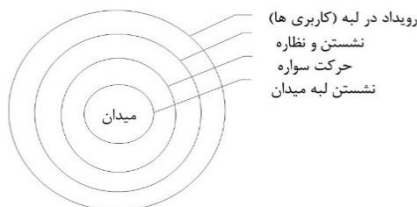
۳-۱-۳-۲- پلازاهای تلاقی‌های کوچک:

این مکان رویداد در راستای نیاز و استقبال محلات شکل می‌گیرد. اغلب رویدادهای مشاهده شده در این فضای کوچک به صورت سیار، روزانه و بدون برنامه قبلی و با ارتباطات چهره به چهره و بسیار قوی شکل می‌گیرند. پلان حاصل از حضور مردم غالباً بصورت مثلثی و کوچک بوده و معمولاً در کنج تقاطع‌های دو یا چند کوچه محلی ایجاد می‌شوند.

نمودار ۱۲: پلازا خیابان کنج‌های تلاقی‌های کوچک

۳-۱-۴- فضای باز عمومی: پلازا میدان:

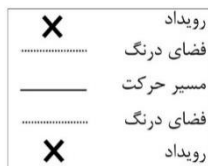

منظور از پلازا میدان، میدان‌های کوچک در مقیاس انسانی و در محلات می‌باشد. رویداد می‌تواند دلیل حضور افراد در فضای شهری باشد اما، دلیل تداوم طولانی مدت حضور آنان، شهروندان دیگر هستند که مدت حضور در محله، و میزان هم‌سنخ بودن اعضا (سن، جنس و ...) می‌تواند از جمله عوامل جذب و تداوم حضور شرکت‌کنندگان باشد.

نمودار ۱۳: پلازا میدان

۳-۱-۵- خیابان:

در مکان رویداد خیابانی، رویداد در بخشی از بستر پیاده‌رو و یا خیابان شکل می‌گیرد. اختصاص یافتن خیابان به صورت موقت یا دائم (بهره‌گیری از پیاده‌رو) به مکان رویداد دارای الگویی مشخص و مشابه است، زیرا در تمامی موارد مورد بررسی، مراجعه‌کنندگان توسط رویدادها محاصره شده‌اند و در هر دو طرف مسیر رویداد شکل گرفته است. نکته حائز اهمیت درباره برخی از این رویدادها در خیابان، نزدیکی به وسایل تردد پارک شده در لبه محدوده شکل‌گیری رویداد است.

نمودار ۱۴: پلازا خیابان‌های شهری

۳-۱-۶- فضای باز عمومی: میدان-فلکه:

در میدان‌های بزرگ به جهت نزدیکی به یک رویداد گسترده و بزرگ مقیاس (مانند میدان تجریش یا میدان هفت حوض)، فضای درون میدان غالباً به عنوان مکان مکثی برای استراحت، شکل‌گیری رویدادهای کوچک و فعالیت‌های تکمیلی در کنار رویداد بزرگ استفاده می‌شود. داخل میدان دربرگیرنده رویدادهای آهسته‌تر و خردتری (نسبت به بیرون) است و مکان عبوری و تردد عموم از محور اصلی درون میدان صورت می‌پذیرد.

نمودار ۱۵: میدان-فلکه‌های شهری

۳-۱-۷- فضای باز نیمه عمومی: اماکن متبرکه

فضای باز نیمه عمومی اماکن متبرکه به صورت فضای الحاقی به رویداد اصلی می‌باشد. در این گونه فضا شرکت‌کنندگان با فاصله از عامل جذب سعی بر انجام فعالیت‌های خاص دارند. در تمامی این فضاها صحنی وسیع با محوریت آب و درخت شکل گرفته که پیرامون آن، فضای درنگی ایجاد می‌شود.

نمودار ۱۶: فضای باز نیمه عمومی، اماکن متبرکه

۴-۲-۱- فضای باز نیمه عمومی: تجاری

در فضاهای باز نیمه عمومی-تجاری، وجود یک رویداد بزرگ در مجاورت و شکل‌گیری رویدادهای خرد درون فضا، موجب ایجاد محورهای حرکتی در مرکز یا گوشه‌های فضا می‌شود. با تقسیم شدن محدوده به چند مکان متفاوت، حرکت از میانه فضا انجام می‌شود.

نمودار ۱۷: فضای باز نیمه عمومی، روبروی تجاری‌ها

۴-۲-۲- فضای باز نیمه عمومی: آموزشی فرهنگی و تاریخی

بستر فضاهای فرهنگی تاریخی پذیرای بیشترین رویدادها و منعطف‌ترین وضعیت‌ها می‌باشند. برخی از آن‌ها با برپایی رویدادی خاص، عملکرد متداول برچیده شده و تمام فضا به رویداد مد نظر اختصاص می‌یابد (تکیه تجزیه در تاسوعا و عاشورا). این گونه فضاها دارای چندین لایه حرکت و درنگ است. این فضاها در کل متأثر از یک رویداد اصلی مانند تئاتر شهر هستند. هر چند همه کاربران فضا با این رویداد در تعامل نباشند، اما بنا بر نظر یان گهل «انسان‌ها جایی می‌آیند که انسان‌ها حضور دارند» (گهل، ۱۳۹۲). در این گونه فضاها علاوه بر برگزاری رویداد اصلی به صورت روزانه، ظرفیت پذیرش و شکل‌گیری رویدادهای خرد و مناسبتی وجود دارد.

نمودار ۱۸: فضای باز نیمه عمومی، آموزشی فرهنگی و تاریخی

۴-۲-۳- فضای باز نیمه عمومی: مجتمع‌های مسکونی

فضای باز نیمه عمومی درون مجتمع‌های مسکونی در ابتدا برای برطرف‌سازی نیاز واحدهای مجتمع‌های مسکونی ایجاد شده‌اند. قدرت انتخاب زیاد و تنوع مکانی از شاخصه‌های این فضاها بوده، که البته به دلیل رویدادهای فراوان و فضاهای گوناگون دارای شکل‌گیری متنوعی از مسیر حرکت و درنگ است.

نمودار ۱۹: فضای باز نیمه عمومی، مجتمع‌های مسکونی

۴-۳-۱- فضای سبز: مینی پارک

زمینی به وسعت ۱ الی ۴ پلاک ساختمانی محدوده‌هایی برای رفع نیازهای خرد محلی است، که می‌تواند شامل فضای سبز شهری و چند نیمکت شود که توسط ساکنین محله به آن رسیدگی و نظارت شود (مینی پارک تقاطع خیابان نهم و کارگر شمالی). رویداد شکل گرفته در این مکان توسط اعضای محله و کاربران فضا اجرا و تداوم می‌یابد.

نمودار ۲۰: مینی پارک‌ها

۴-۳-۲- فضای سبز: پارک محلی

در این مکان‌ها، حضور گروه‌های ساکنین میانسال و مسن در پارک‌ها برای ورزش یا صحبت به صورت مستمر وجود دارد. در این فضا دلیل حضور، شرکت در رویدادهای طبیعت محور می‌باشد، در نتیجه شرایط مطلوب اقلیمی بسیار حائز اهمیت است. این پارک‌ها دارای یک محوریت اصلی و چند مسیر فرعی با تقسیم‌بندی مشخص هستند. به سبب فضای مناسب و دید وسیع‌تر گروه‌های افراد میانسال و یا ورزشکاران تمایل بر فعالیت در محور اصلی دارند، اما تمایل جوانان و گروه‌های دو نفره بر حضور در محدوده‌های دنج می‌باشند.

نمودار ۲۱: پارک محلی

-گونه‌های فضایی و الگوهای استقرار رویداد

پلازای خیابانی (فضای الحاقی، پیاده‌رو گسترده، کنج تلاقی‌ها): در این فضاها، رویداد غالباً در امتداد مسیر (به صورت خطی) شکل می‌گیرد. در گونه «الحاقی» (مانند پله بانک ملی)، رویداد ممکن است در خود پلازا یا مجاورت آن باشد. در «پیاده‌روهای گسترده» (مانند پیاده‌رو سی‌تیر)، رویدادها در یک سمت قرار دارند و لایه نظاره در طرف مقابل تشکیل می‌شود. در «کنج تلاقی‌های بزرگ» (مانند تقاطع ولیعصر)، اغلب چند رویداد همزمان و هم‌وزن رخ می‌دهد. لبه اول (شرکت کنندگان) و لبه دوم (نظاره‌گران با حریم شخصی) به وضوح قابل تشخیص است. در «کنج‌های کوچک محلی»، رویدادها عموماً سیار، روزانه و بر پایه تعاملات چهره‌به‌چهره صمیمی است.

پلازای میدان (میدان‌های کوچک محلی): در میدان‌هایی مانند میدان سلیمان (میدانی محلی در منطقه ۳) تهران یا امامزاده قاسم، رویدادها در لبه‌ها و جداره‌های اطراف شکل می‌گیرند. دلیل تداوم حضور تنها خود رویداد نیست، بلکه حضور دیگر شهروندان و احساس تعلق محلی

نیز نقش عمده‌ای دارد.

خیابان: در نمونه‌هایی مانند بازار روز والفجر، رویداد موقتاً بستر تردد را دربر می‌گیرد و شرکت‌کنندگان در میان دو ردیف از رویدادها (دستفروشان) محصور می‌شوند. حرکت سواره در میانه جریان دارد.

میدان-فلکه: در میداین بزرگی مانند تجریش، فضای داخلی میدان اغلب مکانی برای استراحت، درنگ و رویدادهای خرد و آهسته در کنار رویداد اصلی پیرامونی است.

فضای باز نیمه عمومی (اماکن متبرکه، تجاری، آموزشی-فرهنگی، مسکونی): این فضاها عموماً چندلایه و انعطاف‌پذیر هستند. در اماکن متبرکه (مانند امامزاده صالح)، صحن مرکزی با محوریت آب یا درخت به فضای درنگ تبدیل می‌شوند. در فضاهای تجاری (مانند جلوی ارگ)، رویدادهای متنوعی (از نشستن دوستانه تا کافه‌نشینی) همزمان رخ می‌دهد. در فضاهای فرهنگی (مانند تئاتر شهر)، حتی بدون تعامل مستقیم با رویداد اصلی، حضور مردم به دلیل جاذبه فعالیت دیگران است. در مجتمع‌های مسکونی (مانند آ.اس.پ)، فضاهای درنگ دنج و صمیمی در لبه‌ها، پذیرای ملاقات‌های دوستانه است.

پارک (مینی پارک و پارک محلی): در مینی پارک‌ها (مانند امیرآباد) به دلیل کوچکی فضا، رویداد عموماً کل فضا را دربر می‌گیرد و مرزهای مدل گه‌ل به هم نزدیک می‌شود. پارک‌های محلی (مانند بوستان آفتاب) دارای کاربران ثابت محلی هستند. فعالیت‌هایی مانند ورزش صبحگاهی یا گپ‌زدن عصرگاهی به صورت منظم و در تمام فصول انجام می‌شود. افراد مسن‌تر تمایل به فضاهای گشاده با دید وسیع و جوان‌ترها به فضاهای دنج‌تر و خصوصی‌تر تمایل دارند.

۵- بحث و تفسیر یافته‌ها:

۱-۵- تطبیق با مدل یان گه‌ل و استنتاج الگوهای کلی:

میزان تطبیق هر گونه فضایی با چهار لبه مدل یان گه‌ل به صورت کمی سنجیده شد. نتایج نشان داد، پارک‌های محلی با ۰/۸۵ بیشترین و پلازاهای شهری با ۰/۷۵ کم‌ترین میزان تطبیق را دارند. مینی پارک‌ها با ۰/۸۰ تطابق در رده دوم قرار گرفتند.

برخلاف مدل گه‌ل که حرکت را در بیرونی‌ترین لبه (مجاور جداره) تصور می‌کند، در بسیاری از نمونه‌های تهرانی مسیر حرکت در میان لبه اول (شرکت‌کنندگان) و لبه دوم (نظاره‌گران) جریان دارد. همچنین، وجود «رویدادهای پشتیبان» در لبه‌های دورتر از مرکز اصلی، از دیگر ویژگی‌های متمایز مشاهده شده بود.

از تلفیق یافته‌ها، دو الگوی کلی مکان رویداد در تهران استخراج شد:

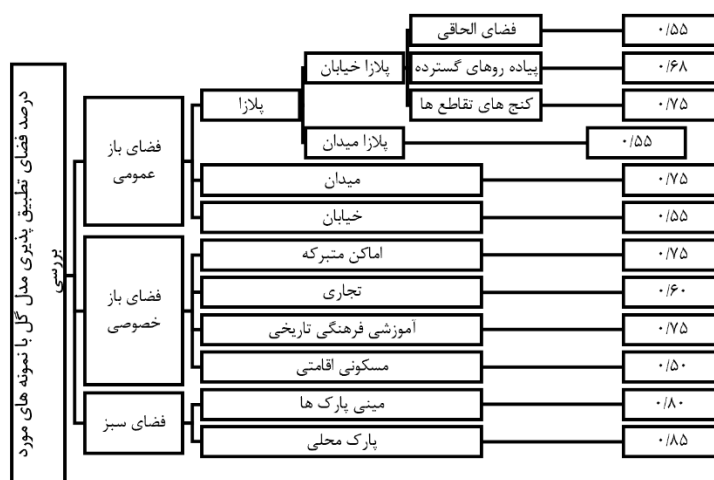
۱. الگوی خطی-کشیده: در بستر پیاده‌روها و خیابان‌ها. رویدادها به صورت ممتد یا منقطع در امتداد مسیر قرار می‌گیرند. لبه‌ها فشرده و حرکت در میان آن‌ها جاری است.

۲. الگوی متمرکز-چندقطبی: حول یک نقطه یا میدان. ممکن است یک رویداد اصلی در مرکز و چند رویداد پشتیبان در لبه‌ها وجود داشته باشد. فضای درنگ وسیع‌تر و لایه‌بندی واضح‌تر است.

برای بررسی میزان تطابق نمونه‌های بررسی شده با مدل یان گه‌ل، مقایسه‌ای شامل بررسی وجود هر کدام از لایه‌ها و ترتیب قرارگیری آن‌ها، فاصله عوامل جذب، ارتباط با رویداد، مقیاس انسانی و فعالیت‌پذیری صورت پذیرفت. نتایج تطبیق‌پذیری مدل یان گه‌ل به صورت درصد در نمودار شماره ۲۲ ارائه شد.

نتایج بررسی تطابق فضاهای شهری با مدل یان گه‌ل نشان می‌دهد که بیشترین تطبیق‌پذیری در پارک‌های محلی با ۰/۸۵ مشابهت وجود دارد. این پارک‌ها دارای کاربرانی دائمی، محلی، متعهد به حضور و حفظ و نگهداشت فضا می‌باشد. در این مکان‌ها برخی فعالیت‌ها همچون ورزش صبحگاهی، حضور بعدازظهرها بر روی نیمکت‌هایی با دید مطلوب به بیشتر مسیر پیاده‌روی و استفاده از دستگاه‌های ورزشی، به صورت منظم در تمامی طول سال (تمامی فصول و ایام) انجام می‌شود. در مرتبه دوم تطبیق‌پذیری مینی پارک‌ها هستند. در این گونه فضاها رویداد و فعالیت حاصل حضور برخی ساکنین محله و همسایگان پیرامون پارک به صورت بسیار فشرده در محدوده‌ای کوچک است. نظم و نگهداشت فضا توسط کاربران و ساکنین اعمال می‌شود و لبه‌های ۲ و ۳ گه‌ل در این مکان‌ها بسیار به یکدیگر نزدیک است. مرتبه سوم به پلازا خیابان اختصاص یافت. این گونه فضاها شامل کنج‌های تلاقی کوچه‌ها و پیاده‌روهای گسترده و فضاهای الحاقی است، که به سبب محدوده‌های وسیع و منظم در اکثر موارد رویدادهایی با موضوع ثابت و یا موقعیت ثابت در آن شکل می‌گیرد. در گروه سوم علاوه بر وجود لبه‌های گه‌ل و ترتیب آن‌ها، لبه‌های مازاد (تکرار لبه‌ها و یا رویدادهای پشتیبان) وجود دارد. یان گه‌ل با تمرکز بر حرکت کاربران فضای شهری در بیرونی‌ترین لایه و در لبه انتهایی متصل به جداره مکان، حرکت را در نظر گرفته است، در حالی که در فضای عمومی شهری شهر تهران با بررسی‌های انجام شده فضای تردد و حرکت در درون رویداد بوده و در کنار نزدیک‌ترین لبه به رویداد شکل می‌گیرد.

برخی قرارگاه‌های رفتاری بدون وجود رویداد مرکزی اما با فاصله‌ای دور از رویداد(و متأثر از آن) شکل گرفته، و برخی دیگر کاملاً مجزا ایجاد می‌شوند.

نمودار ۲۲: درصد تطبیق پذیری مدل گه‌ل با نمونه‌های موردی سطح شهر تهران

۲-۵- تفاوت‌های بنیادی با مدل یان گه‌ل

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مدل گه‌ل، اگرچه در تحلیل فضاهای شهری تهران کاربرد دارد، اما سه تفاوت بنیادی با واقعیت این شهر دارد:

اول) در مدل گه‌ل، حرکت در بیرونی‌ترین لبه (مجاور جداره) قرار دارد، در حالی که در ۶۸٪ نمونه‌های تهران، مسیر حرکت در میان لبه اول و دوم جریان دارد. مطالعاتی که با کاربری نظریه یان گه‌ل در پنج خیابان تهران و با نمونه‌گیری از ۳۰۲ شهروند انجام شد، نشان داد که تعداد فعالیت‌های ضروری در خیابان‌های تهران به مراتب بیشتر از فعالیت‌های اختیاری است و خیابان‌های تهران شرایط مطلوبی برای فعالیت‌های اجتماعی فراهم نمی‌کنند، وضعیتی که یان گه‌ل آن را نامطلوب می‌داند (Shaebani, Sharepour, ۲۰۲۳). این تفاوت را می‌توان به تراکم بالای فعالیت‌ها و کمبود فضای عمومی تعریف شده و مناسب در تهران نسبت داد که باعث می‌شود حتی مسیرهای تردد نیز به بخشی از صحنه رویداد تبدیل شوند.

دوم) در مدل گه‌ل، معمولاً یک رویداد اصلی وجود دارد، اما در ۴۵٪ نمونه‌های تهران (به‌ویژه پلازاهای تقاطع‌های بزرگ و فضاهای باز نیمه عمومی)، چند رویداد همزمان با اهمیت مشابه یا رویدادهای پشت‌پشتی مشاهده شد. این کثرت رویدادها نشان‌دهنده پویایی و انطباق‌پذیری بالای شهروندان در فضاهای شهری تهران است.

سوم) در مدل گه‌ل، لبه‌ها به‌صورت متحدالمرکز و با فاصله مشخص از هم قرار دارند، اما در تهران، به‌ویژه در مینی‌پارک‌ها و پلازاهای کوچک محلی، لبه‌ها به‌شدت به هم نزدیک و گاه همپوشانی دارند. این فشردگی فضایی ممکن است از یک سو باعث افزایش تعاملات اجتماعی شود، اما از سوی دیگر حریم شخصی را کاهش دهد.

۳-۵- دلایل تطابق بالای پارک‌های محلی

بالاترین میزان تطابق با مدل گه‌ل در پارک‌های محلی (۸۵٪) مشاهده شد. سه عامل اصلی این تطابق بالا عبارتند از:

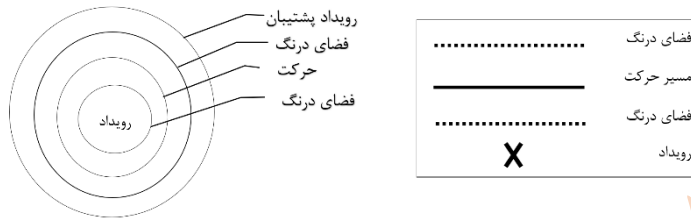
- ۱- مالکیت جمعی: کاربران این پارک‌ها احساس تعلق و مسئولیت نسبت به فضا دارند و به‌طور فعال در نگهداری آن شرکت می‌کنند.
- ۲- فعالیت‌های منظم: برخلاف پلازاهای خیابانی که رویدادهای موقت و نامنظم دارند، پارک‌های محلی میزبان فعالیت‌های روزمره و قابل پیش‌بینی (ورزش صبحگاهی، گفت‌وگوی عصرگاهی) هستند و تبدیل به قرارگاه رفتاری با الگوی رفتاری مشخصی شدند.
- ۳- طراحی منطبق با نیاز: این پارک‌ها معمولاً بر اساس نیازهای خاص ساکنان محله طراحی یا بازطراحی شده‌اند، بنابراین تطابق بهتری با الگوهای رفتاری کاربران دارند.

۶- نتیجه گیری:

این پژوهش با هدف تحلیل مکان رویدادها در فضاهای عمومی تهران بر اساس چارچوب نظری یان گه‌ل انجام شد. با اتخاذ روشی کیفی و مطالعه میدانی ۳۶ نمونه موردی، یافته‌های زیر حاصل شد:

۱. دیدگاه یان گه‌ل به‌عنوان چارچوبی تحلیلی قابل استفاده است، اما جامعیت لازم برای تبیین همه گونه‌های فضایی شهر تهران را ندارد. بالاترین میزان تطابق در پارک‌های محلی (۸۵٪) و کمترین در پلازاهای شهری (۷۵٪) مشاهده شد.

۲. دو الگوی کلی مکان رویداد در تهران شناسایی و استخراج شد:
الگوی خطی-کشیده: در امتداد معابر و پیاده‌روها. رویدادها به شکل ممتد یا منقطع قرار گرفته و حرکت پیاده در میان لبه شرکت‌کنندگان و نظاره‌گران جریان دارد. این الگو سرزندگی و امنیت مسیر را افزایش می‌دهد.
الگوی متمرکز-چندقطبی: حول یک نقطه کانونی مانند میدان یا تقاطع. امکان شکل‌گیری چند رویداد همزمان اصلی یا پشتیبان وجود دارد. لایه‌بندی فضا واضح‌تر و فضا برای درنگ طولانی‌مدت مناسب‌تر است.

نمودار ۲۴: الگو مکان رویداد

نمودار ۲۳: الگو مکان رویداد شهری

۳. تفاوت بنیادی با مدل گهل در جایگاه «حرکت» است. در بسیاری از فضاهای تهران، مسیر حرکت در میان لایه‌های درنگ (و نه در بیرونی‌ترین لبه مجاور جداره) قرار می‌گیرد.
۴. یک مکان درنگ، حتی بدون میزبانی یک رویداد در درون خود، در صورتی می‌تواند مورد پذیرش و استفاده قرار گیرد که در حوزه نفوذ رویدادهای پیرامونی واقع شده باشد. این موضوع بر اهمیت پیوستگی و انباشت فعالیت‌ها در ایجاد سرزندگی تأکید دارد.

شکل ۲۵: رابطه مکان رویداد، مکان درنگ و رویداد

در مجموع، می‌توان گفت اگرچه ایده‌های یان گهل در تحلیل فضاهای شهری تهران کاربرد دارد، اما ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و کالبدی منحصربه‌فرد این شهر موجب تکوین الگوهایی شده که ضرورت توسعه و تعدیل نظریه‌های جهانی را برای انطباق با شرایط محلی آشکار می‌سازد.

پیشنهاد

- ترکیب روش‌های کمی پیشرفته استفاده از ابزارهای سنجش دیجیتال مانند GIS، تحلیل دید، شمارش هوشمند تردد و مدل‌سازی رفتار جمعیت برای افزایش دقت ارزیابی.

۷- منابع:

۱. الکساندر، کریستوفر (۱۳۸۷)، زبان الگو، (چاپ اول)، کربلایی نوری، رضا، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۲ تا ۱۳۵.
۲. بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۸)، تجدد، فرا تجدد و پس از آن در شهرسازی، چاپ دوم، موسسه و انتشارات دانشگاه تهران، ص ۳۱۳.
۳. بیکن، ادموند، (۱۹۷۶)، طراحی شهرها، طاهری، فرزانه، (۱۳۹۵)، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، شهیدی، ۱۳-۲۲، ۳۱۲-۳۱۴.
۴. پاکزاد، جهان‌شاه، ۱۳۸۴، راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران، تهران، شرکت طرح و نشر پیام سیم، ه، د، ۹، ۲۴، ۱۱۶.
۵. پورجعفر، محمدرضا، پورجعفر، علی، (۱۳۹۲)، گونه شناسی فضا، تاملی بر مفهوم فضا سازی شهری، نشریه شهر-زندگی-زیبایی (ویژه نامه فضاهای عمومی)، سازمان زیباسازی شهر تهران، دوره اول، شماره ۷، بهار ۱۳۹۲، ۱۴.
۶. پورجعفر، علی، (۱۳۹۳)، تدوین راهنمای طراحی فضاهای شهری زیرزمینی، پایان نامه کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه تربیت مدرس، ۵۱.
۷. تیبالدز، فرانسیس، (۲۰۰۰)، ساختن شهرهای مردم پسند^۱، ارتقای محیط عمومی در شهرهای کوچک و بزرگ^۲، چاپ اول، قاسمی اصفهانی، مروارید، (۱۳۸۷)، تهران، روزنه، ص ۶۹، ۷۸ - ۸۹، ۹۱، ۹۲.

^۱ شهرسازی شهروندگرا: ارتقاء عرصه‌های همگانی در شهرها و محیط‌های شهری، (چاپ دوم)، احمدی نژاد، محمد، نشر خاک

^۲ Tibbalds, Francis, Making people - friendly towns improving the public environment in towns and cities, 2000

۸. توسلی، محمود، بنیادی، ناصر، (۱۳۷۱)، طراحی فضای شهری، جلد اول، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، چاپ اول، ۱۸، ۴۱.
۹. حبیبی، سید محسن، مقصودی، ملیحه، (۱۳۸۶)، مرمت شهری: تعاریف، نظریه‌ها، تجارب، منشورها و قطع‌نامه‌های جهانی، روش‌ها و اقدامات شهری، چاپ سوم، ص ۱۰-۱۱.
۱۰. خزائی، الهام، استادی، مریم، قرائی، فاطمه، محمدرضا، پورجعفر، (۱۴۰۵)، شهر و نوآوری، رساله دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، ص ۱۹، ۱۰۴، ۳۶.
۱۱. راپاپورت، آموس، (۱۳۸۴)، معنی محیط ساخته شده- رویکردی در ارتباط غیر کلامی^۱، حبیب، فرح، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، ۵-۷.
۱۲. ریچاردز، گرگ، پالمر، رابرت (۲۰۱۰)، شهرهای رویداد مدار: مدیریت فرهنگی و باز زنده سازی شهری، جنگجو، سینا، حق نگهدار، کیمیا، حسن دایی، زهرا، نیک نژاد، فرهاد، انتشارات مرجع علم، ص ۴، ۵۱ تا ۵۷.
۱۳. ریاحی‌دهکردی، فرزانه، کربلایی‌نوری، رضا، (۱۳۸۶)، هویت شهرهای جدید، آفرینش حس شهروندی با توجه به نیازهای روان‌شناختی اجتماعی در شهرهای جدید، انتشارات شرکت عمران شهرهای جدید، تهران، چاپ اول، ۳۱۳-۳۲۲.
۱۴. شوای، فرانسواز، (۱۹۹۶)، شهرسازی تخیلات و واقعیات، حبیبی، سید محسن، (۱۳۷۵)، دانشگاه تهران، چاپ ششم، (۱۳۹۲)، ۲۹.
۱۵. فرانسیس، کارولین، کلرکوپر، مارکوس، (۱۹۹۸)، مکان‌های مردمی: راهنمای طراحی فضاهای باز عمومی^۲، مفیدی‌نژاد، نغمه، (۱۴۰۰)، کتابکده کسری.
۱۶. گهل، یان، (۲۰۱۰)، شهر انسانی، غفاری، علی، غفاری، لیلیا، (۱۳۹۲)، ناشر موسسه علم معمار رویال، چاپ اول، ص ۶۷-۶۵، ۱۵۰، ۲۵، ۳۵، ۱۴۸، ۳۸، ۳۷، ۴۷.
۱۷. گهل، یان، (۱۹۸۷)، زندگی میان ساختمان‌ها^۳، اکبری، علی، کرمان، فرشته، محرابی، نسترن، (۱۳۹۶)، ناشر پرهام نقش، چاپ اول، ۱۰۵، ۱۶۷، ۱۹۵، ۱۷۰، ۱۲۹، ۱۶۸، ۱۰۶-۱۰۸، ۲۱۸، ۱۵۵.
۱۸. گهل، یان و سوار، برجیت (۲۰۱۵)، چگونه زندگی همگانی را مطالعه کنیم؟ (چاپ اول)، بهزادفر، مصطفی و رضایی ندوشن، محمد و رضایی ندوشن، احمد، (۱۳۹۴)، علم معمار، ۶، ۱۴ تا ۱۶، ۲۶، ۳۱ تا ۳۳، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۰۸.
۱۹. مامفورد، لوئیز، (۱۹۶۲)، مدنیت و جامعه مدنی در بستر تاریخ: خاستگاه‌ها، دگرگونی‌ها و دورنماهای آن: گفتاری در پیدایش، شکل‌گیری و توسعه جامعه مدنی^۴، احمد عظیمی‌بلوریان، (۱۳۸۱)، مرکز بین‌المللی گفت و گو تمدن‌ها، موسسه خدمات فرهنگی رسا، چاپ اول، ۱۳۷-۱۴۹.
۲۰. مدنی‌پور، علی، (۱۹۹۶)، طراحی فضای شهری (نگرشی بر فرآیند اجتماعی مکانی)^۵، مرتضایی، فرهاد، (۱۳۸۴)، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران، صاد، ۵، ۱۰، ۱۳، ۱۵-۲۵، ۹۴-۹۶، ۱۱۱-۱۱۴.
۲۱. مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵.
۲۲. هال، ادوارد تی، (۱۳۸۵)، بعد پنهان، طبییان، منوچهر، چاپ سوم، دانشگاه تهران، ۴۹-۵۳، ۱۱۳-۱۱۶.
23. Amiri paryan, P., Richer, C., Kiani, (2019), "Analyzing the Effectiveness of Public Spaces on Sociability Potential of Cities: Case Study of Nobahar Street, Kermanshah, Iran", Conference: SUSTAINABLE CITY 2019, 121, 122.
24. Asharifi, Y., Pourahmad, A., Rahnamaie, M., & Rafieian, M. (2023). Quantitative Explanation and Evaluation of the Qualitative Factors of Public Spaces Using the Space Syntax Method (Case Study: Ferdows Garden in Tehran). Bagh-e Nazar, 20(125), 43-54.
25. Baghernejad Hamzehkolaee, B., Haghiri, S., & Khaghani, S. (2023). Boolean reading of social movements using space-time theories. Bagh-e Nazar, 19(116), 41-54.

1 Rapaport, Amos, (1977), Human Aspects of Urban Form, Towards a Man Environment Approach to Urban Form and Design, Pergamum.

2 People places: design guidelines for urban open space , 2nd, ed, c1998

3 Life Between Buildings. Using Public Space, Skive, Arkitektens Forlag

4 The City in History، شهر در گذر تاریخ،

5 Madani pour, A., (1996), Design of Urban Space: An Inquiry into a Socio-Spatial Process, Wiley: Chi Chester.

26. Brown, A. (2006), *Contested Space: Street trading, public space and livelihoods in developing cities*. Rugby: ITDG Publishing, 15-18.
27. Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. & Stone, A.M., (1992), *Public Space*, Cambridge University Press, p10-11.
28. Carmona, M. (۲۰۱۹). *Principles for Public Space Design, Planning to Do Better*. Urban Design International, ۲۴(۱), ۴۷-۵۹.
29. Carmona, M. (2012). *The London way: The politics of London's strategic design*. *Architectural Design*, 82(1), 36-43.
30. Carmona, M., Heath, T., Oc, T., & Tiesdell, S. (۲۰۱۰). *Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design* (۲nd ed.). Routledge.
31. Carmona, M.; de Magalhaes C.; Leo H.; (2008). *Public Space: The management dimension*, Routledge
- Cooper, Marcus, Clare (1978), *Remembrance of landscapes past landscape*, 34-43.
32. Gehl, J.; Gemzøe, L.; (1999). *Public Spaces Public Life - Copenhagen 1996*. Copenhagen, The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, Ghafari, A., Soheylipour, S.,(2012), *Shahid Beheshti University*, 4-6.
33. Getz, Donald, (2017), *Developing a Framework for Sustainable Event Cities*, *Event management, Event Management* , 575-591.
34. Jacobs, J., (2002) *The Death and Life of Great American cities*, Tehran University press, (first edition), 27-29, 149-150.
35. Karimi, F., Jalilisadrabad, S., & Borji, F. (2023). Investigating the effective factors in the formation of urban hangouts and continuation of their lives (Case study: The Daneshjoo Park in Tehran). *International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning*, 33(1).
36. Karami, Sepideh, (2015), *Pause: A Device for Troubling Routines*, 75-84.
37. Korosec Serfaty, P., (1996), *Öffentliche Plätze und Freiräume. Ökologische Psychologie: EinHandbuch in Schlüsselbegriffen*, Studienausgabe, Beltz Verlag: Weinheim, 532 pp.
38. Habibi, M., & Hourcade, B. (۲۰۰۵). *Atlas de Téhéran Métropole*. CNRS Éditions.
39. Habitat, (2016), *Public Space*. United Nation conference housing and sustainable development. October 2016, Quito: New York.
40. Holland, C., Clark, A., Katz, J. & Peace, S., (2007), *Social Interactions in Urban Public Places*, Policy Press, 18-32, 47-62.
41. Hosseini Gohari, P., Akbari, A., & Afhami, R. (2023). Phenomenology of the production of urban spaces based on the lived experience of Tehran citizens in public cultural places. *Urban Design Discourse a Review of Contemporary Litreatures and Theories*, 4(2), 27-43.
42. Hillier B, Hanson J., (1984), *The Social Logic of Space*, Cambridge University Press, Cambridge, 42.
43. Lofland, Lynn H., (1998), *The Public Realm: Exploring the City's Quintessential Social Territory*. New York: Aldine De Gruyter, 70-97.
44. Mehta, V. (۲۰۱۴). *Evaluating Public Space*. *Journal of Urban Design*, ۱۹(۱), ۵۳-۸۸.
45. Mensch, J. (2007). *Public space*. *Continental Philosophy Review*, 40, pp. 31 – 47.
46. New York City Department of Transportation. (۲۰۱۲). *Measuring the Street: New Metrics for ۲۱st Century Streets*.
47. Oldenburg, R. (Ed.) (2001). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories About the Great Good Places at the Heart of Our Communities*. Da Capo Press: Boston, MA, 37-39.
48. Paul, S. (2024). Assessing the degree of publicness in streets: A framework integrating Mehta, Whyte, Lefebvre and Jan Gehl. *Journal of ICCAUA*, 7(1), 23-39.
49. Shaebani ,Maryam , Sharepour, Mahmood, (2023), *The quality of streetscape and its relationship with the citizens' activities in Tehran: Application of Jan Gehl's theory*. *Motaleate Shahri (Urban Studies)*, 12(45), 31-42.
50. Santos-Garcia, A., & Aseguinolaza Braga, I. (2024). In-between spaces for today's city: Historical review for identifying their beneficial characteristics. *Frontiers of Architectural Research*, 13(6), 1234-1248.

51. Salehi Mava, F., Khatami, S. M., & Ranjbar, E. (2022). An analysis on the factors affecting the creation of event-oriented urban public spaces: Case study: Central part of Tehran (District 12)]. Bagh-e Nazar, 19(106), 85–98.
52. Whyte, W. H. (1980). The social life of small urban spaces (Vol. 116, pp. 16-36). Washington, DC: Conservation Foundation.
53. Zukin, S., (1995), The Culture of Cities, New York, Blackwell Publishers, 24.

پیوست:

درصد و امتیاز	۱۰۰ درصد	هر لبه ۲۵	هر فاکتور ۵ درصد	۵ شاخص و هر کدام ۱ امتیاز	روش اندازه گیری و سنجش هر شاخص
امتیاز	معادل ۱۰۰	درصد	وجود لایه ها و ترتیب قرارگیری	نقشه پذیری، شفافیت جداره، تنوع در ویترین، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی
	امتیاز	معادل ۲۵		زمان پیاده روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه ای و پلان
				دید بصری از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر
				وجود مبلمان شهری، فضای کافی برای مکث، تناسب ارتفاع	اندازه گیری فیزیکی
				مشاهده در زمان های پیک و غیر پیک	تعداد ورودی ها و سرزندگی در ساعات مختلف
			فاصله عوامل جنبه درصد	نقشه پذیری، شفافیت جداره، تنوع در ویترین، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی
				زمان پیاده روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه ای و پلان
				دید بصری از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر
				وجود مبلمان شهری، فضای کافی برای مکث، تناسب ارتفاع	اندازه گیری فیزیکی
				مشاهده در زمان های پیک و غیر پیک	تعداد ورودی ها و سرزندگی در ساعات مختلف
			ارتباط با رویداد درصد	نقشه پذیری، شفافیت جداره، تنوع در ویترین، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی
				زمان پیاده روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه ای و پلان
				دید بصری از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر
				وجود مبلمان شهری، فضای کافی برای مکث، تناسب ارتفاع	اندازه گیری فیزیکی
				مشاهده در زمان های پیک و غیر پیک	تعداد ورودی ها و سرزندگی در ساعات مختلف
			مقیاس انسانی درصد	نقشه پذیری، شفافیت جداره، تنوع در ویترین، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی
				زمان پیاده روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه ای و پلان
				دید بصری از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر
				وجود مبلمان شهری، فضای کافی برای مکث، تناسب ارتفاع	اندازه گیری فیزیکی
				مشاهده در زمان های پیک و غیر پیک	تعداد ورودی ها و سرزندگی در ساعات مختلف
			فعالیت پذیری درصد	نقشه پذیری، شفافیت جداره، تنوع در ویترین، تداوم در کالبد و نبود گسست فضایی	مشاهده میدانی
				زمان پیاده روی (دقیقه)، همجواری با نقاط کانونی	تحلیل نقشه ای و پلان
				دید بصری از مسیر به سمت کانون	تحلیل دید و منظر
				وجود مبلمان شهری، فضای کافی برای مکث، تناسب ارتفاع	اندازه گیری فیزیکی
				مشاهده در زمان های پیک و غیر پیک	تعداد ورودی ها و سرزندگی در ساعات مختلف
در این نمودار لبه اول مشخص گردیده است. لبه های دوم تا چهارم مطابق لبه اول مورد سنجش و اندازه گیری قرار می گیرند.					

نمودار ۲۶: نحوه ارزیابی و امتیازدهی به مکان رویدادهای سطح شهر تهران